

מסורת הש"ס

א) (נמנכר יתן, ב) בטרסה יניחו מש"ס כי ב"ק, ג) [שנין למשנה דף ה:], ד) [שילדה סוס כג"ל], ה) [דף ז:], ו) [שנין לע"ז], ז) מניה טמאמי כך ב"ק, ח) [נע"ע תוס' ב"ק מא': ד"ה נפקא ותוס' מנחות יז': ד"ה ור"ש], ט) ויש לנחות דלויכא לאוקמי כהלשו ורובו דמי לאמו א"י נחיר קלט מהוא טמא ואת נעמיד לאסור חלבו וגמל נשה מפני שטועה כמו שפן וארננה וחור כדלמריקין לקמן ב"ק, י) גי' רש"א מהוא טמא, יא) [נע"ע תוס' מנח. ב' ד"ה נקטיקין, ב) במורה אב ואם להשוו מותרות], יג) המקום ב"ק, יד) כדמריי מנחות מז'. כל שנין מניה תפילין עובד כשמות עשה ס"י, דומיא למורה ב' ד"ה

—●●●—

תורה אור השלם

- כל פטר דרנח לי וכל מקנן חובך פטר שור ושהו ופטר חמור תפדה בשח ואם לא תפדה ויגרפחו כל בכור גנין תפדה ולא יקרא פני רוקם: שמות לו יט כ
- אך את זה לא תאכלו: שמות לו יט כ
- ממעלי הגדה וממפריסי תפריק את העגל בי מעלה גדה הוא ופריקו איננו מפריס עגמא דוא קלבם:

—●●●—

הנהרות הב"ח

א) רש"י ד"ה ויאל ובי ולעולם אין נפקין אלא משה וכו' מפדה בשח למי לך:

ב) ד"ה חמור אדום בעלמא הוא ולמיני:

—●●●—

רבינו גרשום

פרך רב אחאי. ויכי מצית למעט פטרי סוסים וגמלים מכל דבר דהא פטר חמור אחרינא לא מייחי להכי אלא תרוייהו צריכי: דאי כתב רחמנא חד תורה אמרנא הוה פטר חמור דבר שהיה בכלל בכור ההבמה הטמאה תפדה: ויצא מן הכלל. דכתב ופטר חמור תפדה בשח ולא ללמד על עצמו כו': א"כ. דלעולם בכל דבר אי"כ לכתוב ופטר חמור תפדה בשח וחמור תפדה בשח פטר פטר חרי ויגני למא לי פטרי חמור אמרנא: כל לפיות ולא פטרי סוסים וגמלים כו': כל מקנן חובך כלל שור ושה חמור דריוי ופטר ליה ופטר חמור תפדה בשח וחושבי ליה כפרטא: ור' יוסי הגלילי. אמר לך האי חמור לא הוי כפרטא דפטר הפסיק הענין ואי אתה לדנוי לחמור עם שור ושה בכלל ופטר ולא כלל ופטר הוא: ורבנן אמרי אין ודאי חמור גמי הוי כמחורא פרטא דריוי ופטר חור ועריבה דמוסף על ענין ראשון והוי נמי כפרטא: ור' יוסי הגלילי. אי"כ אחד פרטא הוא לא לכתוב לא וי"ו ודא פטר: פסיק ליה. ופטר והדר ו' ועריב להו דהווי חד פרטא ור' יוסי לא משמע ליה האי והדר עריב: ויש בו מקצת סימן. שדומה לפרה: או דלמא כיון דמין טמאה הוא האם והבן חמור קדוש בכבורה קדוש גם הבן תואיל ויש בו מקצת סימן: לא אפרה שילדה מין חמור. כי יש בו מקצת סימן א' חייב דאידי

ס"ג. מקרא אחר (שמות לד) ופטר חמור תפדה כשה אס אינו ענין למעט שאר כהמה טמאה משה שהרי מעטין בפסוק ראשון תנחו ענין למעטין מכל קדושת כבור: **מסקיף לה רב אחא**. הא תרוייהו זריכי דאי כתב חד הוה אמינא הוי פטר הכהמה הטמאה תפדה^א: **ויאל מן הכלל ללמד**. שפדיונו כשה לא ללמד על עצמו יאל אלא ללמד על הכלל כולו יאל כו' ולעולם ^ב) נפדין כשה ת"ל מקרא אחר ופטר חמור תפדה לומר כך זה כשה ולא אחר כשה: **מעטינו משה ולעולם ככל דבר**. וקדושים כבור: **א"כ לנפוב**. קרא מניינא חמור כשה תפדה ואנא ידענא דבפטר קמישתי מדהדר כתב פטר ש"מ מדין פטר רחס ממעט לכו לשאר כהמות טמאות דאין להם דין כבורה:

כל מקנן סוכר. פטר שור ושה ופטר חמור תפדה כשה כלל ופטר כהדדי:

פטר חמור הפסיק הענין. דלא תדייניה ככלל ופרט דאי אקרא קמא קא מהדר מכדי כמיז לעיל מיניה פטר שור ושה לכתוב וחמור תפדה כשה ונהדר אפטר דלעיל אלא מהדדר כתב פטר ש"מ לאו אקרא קמא קמהדר: וי"ו. דכתב ופטר הדר ערביה ואהדריה אקרא קמא דריו"ו מוסף על ענין ראשון: ור' יוסי. אמר כך אי אקרא קמא קאי לא לכתוב פטר לאפסוקיה ולא נטריך וי"ו לערביה: **והדר עריב** לנו. למימר **דלידייניה ככלל ופרט: או דלמא כיון**. דתרוייהו שוו דמין כהמה טמאה יניחו לאו שנייה ימירא הוא וכי אית מקלת סימנים דאס חייב: **סימנין מילתא**. חשוכה היא דלע"ג דלישמינו כולי האי מחייבי ליה מקלת סימנין כבורה: **מאי לאו אפי' פרה שילדה מין סוס**. וש"מ סימנא מילתא היא **וכ"ש כולהו אצין: לא אפרה שילדה מין חמור**. דהואיל תרוייהו בני קדושת כהמה יניחו כי אית מקלת סימנין חייב ולא תפשוט דמשום מינה אלא **חדא: מאי לאו אסרוייהו**. קאי האי ואס יש מקלת סימנין ותפשוט מינה תרמי: **לא אפרה שילדה מין חמור**. ומשום דתרוייהו קדשי כבורות: **אצל חמור שילדה מין סוס למאי הלכא קתני לה הכא לפטורא**. ללשמעינן דגמדה חיי ופטור מן הכבורה כי לית ציה מקלת סימנין דמשום רישא קתני חמור שילדה מין סוס אצל סיפא לאו עלה מהדר: **חמור אדום** ^ב) . וליחייב כבורה קמ"ל. סתם סוקים **קדומים הן: סימנא נעלמא דלא סתליף לך**. גירסתמן כמשנה ומימא טהורה שילדה מין טמאה אסור וטמאה שילדה מין טהורה ומת:

דבר

אציטרך ס"ד התם הוא דיש לה קרנים והא אין לה קרנים הא פרסותיה סדוקות והא פרסותיה קלוטות אבל **הבא דאידי ואידי אין לה קרנים אידי ואידי פרסותיה קלוטות אימא חמור אדום בעלמא הוא קמשמע לן:** ומה **הן באכילה כו':** למה לי למיתני שהיוצא סימנא בעלמא הוא דלא תיחלף לך דלא תימא זיל בתריה ידידיה והאי טהור מעליא הוא והאי טמא מעליא הוא אלא זיל בתר אימיה מנא הני מילי דתנו רבנן ^א אך את זה לא תאכלו ממעלי הגרה וממפריסי הפרסה יש לך שהוא מעלה גרה ומפריס פרסה ואי אתה אוכלו ואיזה יזה טהור שנולד מן הטמא או אינו אלא טמא הנולד מן הטהור ומאי ממעלי הגרה וממפריסי הפרסה הכי

הלוקה עובר חמורו פרק ראשון בכורות ו.ו

תלמוד לומר פטר חמור פטר חמור שני פעמים פטרי חמורים אמרתי לך ולא פטרי סוסים וגמלים פריך רב אחאי אי כתב רחמנא חד הוה אמינא דבר שהיה בכלל ויצא מן הכלל ללמד לא ללמד על עצמו יצא אלא ללמד על הכלל כולו יצא ולעולם כשה כתב רחמנא פטר חמור אחרינא פטרי חמורים ולא פטרי סוסים וגמלים ואימא מעטינהו משה ולעולם בכל דבר א"כ לכתוב רחמנא פטר חמור תפדה כשה חמור תפדה בשח פטר חמור תפדה בשח פטר חמור תפדה בשח למה לי פטרי חמורים אמרתי לך ולא פטרי סוסים וגמלים ותנא דידן למעוטי סוסים וגמלים מנא ליה אמר רב פפא **יכל מקנך תזכר כלל שור ושה וחמור פרט כלל ופרט אין בכלל אלא מה שבפרט** ישור ושה וחמור אין מידי אחרינא לא ורבי יוסי הגלילי פטר הפסיק הענין ורבנן וי"ו הדר עריב' קרא ור' יוסי הגלילי לא לכתוב לא וי"ו ולא פטר ורבנן אידי דהא קדושת דמים והא קדושת הגוף פסיק להו והדר עריב להו איבעיא להו פרה שילדה מין חמור ויש בו מקצת סימנין מהו עז שילדה מין רחל ורחל שילדה מין עז דבי יש מקצת סימנין חייבת בבכורה דהא טהורה והא טהורה הא קדושת הגוף והא קדושת הכא דהא טמאה והא טהורה הא קדושת הגוף והא קדושת דמים לא או דלמא כיון דאידי ואידי בני מיקדש בבכורה קדוש ואת"ל כיון דאידי ואידי מיקדש בבכורה קדוש חמור שילדה מין סוס מהו הכא ודאי לא בת מיקדש בבכורה הוא או דלמא כיון דמין טמאה הוא קדוש אם תמצא לומר כיון דמין טמאה הוא קדוש יפרה שילדה מין סוס מהו הכא ודאי הא טהורה והא טמאה הא בת מיקדש בבכורה והא לא בת מיקדש בבכורה או דלמא סימנין מילתא היא תא שמע בהמה טהורה שילדה מין בהמה טמאה פטורה מן הבכורה אם יש בו מקצת סימנין חייבת בבכורה מאי לאו אפי' פרה שילדה מין חמור ת"ש פרה שילדה מין חמור שילדה מין סוס אצל סיפא לאו עלה מהדר: **חמור אדום** ^ב) . וליחייב כבורה קמ"ל. סתם סוקים **קדומים הן: סימנא נעלמא דלא סתליף לך**. גירסתמן כמשנה ומימא טהורה שילדה מין טמאה אסור וטמאה שילדה מין טהורה ומת:

ו.ומה הן באכילה. מה הוא מיושב יותר של דבר אלא כפרה שילדה מין חמור ולא חמור ^א) (הילד פרה): **ל"מה די כמיתני שהיוצא**. לקמן^ב דייק מינה מי רגלים של חמור אסורין והכא דייק מדקמני שהיואל שנותן טעם לדבר הוה ליה למיתני והיואל: ^א) **ורבי שמעון נפקא מאת הגמל**. הכא דריש ר"ש את ופי' קמא דמנחות (דף יא:.) גבי לבונה אמר ר"ש את לא דריש וז"ל את לא דריש להאיא דרשא מדע מדלא מייתי עלה האיך דשמעון העמסוני כדמיימי הכא וא"ת דמשמע הכא מאן דדריש את אסר קלוט כר"ש ורבי יוסי הגלילי דריש צפ' ארבעה ותמשה (ב"ק מא'): **דדריש בעל השור נקי מדמי ולדות** ואת להנחת עורו וצפ' כהמה המקשה (חולין דף ע:.) שרי קלוט גבי כהמה שמת עוצרה ואמר ר' יוסי הגלילי כטמאה טמא כטהורה טהור דכתיב וכל הולך על כפיו מהלכי כפים ^א) טמא לך ופריך קלוט צמעי קלוטה ליטמא ש"מ פשיטא ל'י לר' יוסי כטהורה טהור וי"ל נימא ליישב מילתיה דר' יוסי אפילו למי"ד קלוט שרי א"נ צראשו ורובו דמי לאמו איירי דמודה ר' שמעון ^א) דשרי ויש לדקדק מהכא דכי הלכתא דלא דרשנין את דקיימא לן כרבנן דשרו קלוט כדמוכח פרק כהמה המקשה (שם עה:.) דלמר הכל מודים כקלוט צן קלוטה צן פקועה שמוחר תרמי תמייה דכריי אינשי ש"מ קלוט שרי ^א) ואיכא לאוקמא כדלשו ורובו דמי לאמו אס כן נחיר קלוט ^א) מהא טעמא ואת יעמיד לאסור חלצו וגמל נשה מפני שסועה כמו שפן וארנבת כדלמר לקמן וה"ג ינמא לר' יוסי הגלילי אצל יש לדקדק מדלמר פרק כנות כותים (נהה דף ז:.) נקטינן אין קושי סותר ציבה ואי משכחת מנא דלמר סותר ר' אליעזר היא והתם (דף לה.) מפרש טעמא דר' אליעזר משום דדריש את וצמזמות פ' הנושא (דף קג.) דלמר הזהיר כבדו למנכס וקאמר אשת אב הואי ופריך אשת אב נמי דלורייתא היא את אצין לרבות אשת אצין י"ל נימא ל'י ליישב דברי רבי ככולי עלמא ^א) עוד נראה דאין זה ראה מנדה דמה הוא זקוק לומר ^א) אי משכחת מנא דלמר סותר ר' אליעזר היא הא איכא כל הני תנאי דדרשי את ^א) **פיר"ש**. וא"ת לוקמא ^א) כבדו ^א) ואס דמשווה כבדו לכבוד המקום קידושין (דף ז:.) ולעצור עליו כשני עשה ^א) (כדלמר תפילה ושיחה עשה) י"ל דמשמע ליה דומיא מורא של מקום וזה אי אפשר ורבי עקיבא מרבה תלמידי חכמים דתנן (אבות פ"ד מ"ג) מורא רבך כמורא שמים: הטמאאס

סימן בעלמא הוא. לגרסי' דלא תיחלף לך איזה מותר באכילה דיכל אינשי למטעא ביה: דלא תימא זיל בתריה ידידיה. דנולד אי הוי מין טהור וליהו טהור מעליא הלכך קאמר שהיוצא מן הטהור דויל בתר אימיה אי אימיה טהורה היוצא ממנה אציג' שהוא מין טמא טהור: או אינו. אפילו טמאה הגולדה מן הטהורה לא תאכלו ומאי ממעלה הכי

סימן בעלמא הוא. לגרסי' דלא תיחלף לך איזה מותר באכילה דיכל אינשי למטעא ביה: דלא תימא זיל בתריה ידידיה. דנולד אי הוי מין טהור וליהו טהור מעליא הלכך קאמר שהיוצא מן הטהור דויל בתר אימיה אי אימיה טהורה היוצא ממנה אציג' שהוא מין טמא טהור: או אינו. אפילו טמאה הגולדה מן הטהורה לא תאכלו ומאי ממעלה הכי

עין משפט
נר מצוה

יב א ב מיי פ"ב מהל' כסדות הלכה ו סמג עשין רלח טושי"ע י"ד סימן שטו סעיף ו:
ג נמי' פ"א מהל' מאכלות אסורות הל"ה טושי"ע י"ד סי' עט סעי' ב:

שיטה מקובצת

אל אלא בפרה שילדה מין חמור ולא חמור שילדה פרה. וראייתו ספרים שכתוב בהם וחמור שילד כעין פרה וגירסת נכונת היא דטפי הוי חרוש דפטור מן הכבורה מחמור שילדה כעין סוס פרה. וראייתו קדוש בבכורה. ע"כ תוספת הרא"ש:
ס עור נראה דאין זה ראה וכו'. וג"ל דאין זה ראייתו דניחא ליה לטנטק כ"רא לפי שדבר בקושי עצמו. תוס' הרא"ש:
ס א ויש משכחת תנא דהא דאמר ר' אליעזר היא אמר איכא כל הני דדרשי את כיון וכו'. ואי"ת לוקמה על מוראת אב ואם הדשוה כבדון לכבוד המקום וכו' ולעבור בתרי עשה וכו' (עי' תוס' קמא ע"ב) כדאמר גבי תפילין שיש ח' עשה וז"ל הרא"ש ז"ל וי"ל דלא משמע ליה להשוות מורא בשר ודם למורא המקום עד שבא ר"ע וכו' ת"ח. לפי שמשנינו בהם לשון זה ומורא רבך כמורא שמים אבל ואהבת את ה' אלהיך לא הוה ק"ל לרבות אב ואם לענין אהבה (דמי' [כיון] שהשוה הכותב [בכורים] לכבדו ע"כ מצאתי וג"ל דטעות נפל בהנה וג"ל מאי דכתבו ואי"ת קאי על דבור התוס' שקביעותו על מא דאמרו בגמ' כיון שהגיע לאת ה' אלהיך תירא פירש וכו' והוא בעי':

—●●●—

רבינו גרשום (המשך)

דפטורה מן הכבורה כי אין בו מקצת סימנים ואפילו פרה וכו': חמור שילדה מין סוס דכי אין בו מקצת סימנין מכביע דפטור אלא מין סוס דכי אין בו משום דחמור דילדה מין סוס דחייב דכי יש בו מקצת סימנים. לעולם אפרה קאי ולא אחמור ואי אמרת אי"כ חמור שילדה מין סוס למאי קתני לה לפטור פשיטא לאו פשיט' היא דאיצטר' למיתני לה לפטורה דלא ילפינן לה מפרה שילדה חמור דסד"א הנתם הוא כפרה שילדה חמור דכי אין לה מקצת סימנים דפטורה דהא יש לה קרנים וכו': אבל הכא. בחמור שילדה מין סוס דאידי ואידי אין לה קרנים אידי ואידי פרסותי' קלוטות ממאי דהאי מין סוס דלמא לאו סוס הוא אלא חמור אדום בעלמא הוא. דסתם סוס אדום וחמור שחור. והאי דלמא אציג' דאדום הוא אימא חמור אדום הוא וליחייב בכבור להכי אציטרך למתני לה לפטורה ואכתי לא ילפינן דליחייב בכבור כי יש בו מקצת סימן אלא בפרה שילדה מין חמור אבל חמור שילדה מין סוס ופרה שילדה מין סוס אכתי לא ידעינן: ומה הן באכילה. ולדות של בהמה טהורה שהוא כמין בהמה טמאה מותרין הן באכילה שהיוצא מן הטהור טהור והיוצא מן הטמא טמא:

ואידי בני מיקדש כבורה יניחו ולא בפרה שילדה מין סוס. מאי לאו. אתרוייהו (קמילי) קאי האי אם יש בו מקצת סימנין ושמ"ד דפרה דילדה מין סוס דחייב בבכורה: לא. אפרה שילדה מין חמור קאי: למאי קתני לה לפטורא.